

TURIZM SOHASINING ZAMONAVIY DUNYODAGI MAMLAKATLARNING IQTISODIY RIVOJLANISHGA KO'RSATAYOTGAN TA'SIRI

R.Anorboyeva

SamISI TFT-122 guruh talabasi

Ilmiy rahbar: **H.Suyarov**

Annotatsiya: Ushbu maqolada turizm industriyasining iqtisodiy rivojlanishdagi ahamiyati, uning iqtisodiy foydasi, uning o'sishiga ta'sir etuvchi statistik ma'lumotlar va tendentsiyalari, turizmni rivojlantirish bo'yicha hukumat tashabbuslari, barqaror turizm va uning iqtisodiy rivojlanishga ta'siri, shuningdek, turizmni rivojlantirishning muammolari va istiqbollari haqida fikr yuritilgan.

Kalit so'zlar: infratuzilma, turizm industuriyasi, UNWTO, sektor, chiqish turizmi, milliy daromad, ekologik turizm

Аннотация: В данной статье рассматривается значение туристической отрасли в экономическом развитии, ее экономические преимущества, статистические данные и тенденции, влияющие на ее рост, государственные инициативы по развитию туризма, устойчивый туризм и его влияние на экономическое развитие, а также проблемы и перспективы туризма. развитие обсуждается.

Ключевые слова: инфраструктура, индустрия туризма, ЮНВТО, сектор, выездной туризм, национальный доход, экологический туризм.

Abstract: This article discusses the importance of the tourism industry in economic development, its economic benefits, statistical data and trends affecting its growth, government initiatives for tourism development, sustainable tourism and its impact on economic development, as well as tourism problems and prospects of development are discussed.

Key words: infrastructure, tourism industry, UNWTO, sector, outbound tourism, national income, ecological tourism

Kirish

Turizm sanoati zamonaviy dunyoda muhim rol o'ynaydi. Bu iqtisodiyotning asosiy tarmoqlaridan biri bo'lib, iqtisodiy rivojlanishni rag'batlantirishga yordam beradi. Turizm iqtisodiyotning ko'plab jabhalariga, jumladan, ish o'rinlari yaratish, valyutani jalb qilish, infratuzilmani rivojlantirish va aholi turmush darajasini oshirishga ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda.

Iqtisodiy rivojlanishni rag'batlantirishda turizm sanoati muhim o'rin tutadi. Bu yalpi ichki mahsulotning o'sishi, yangi ish o'rinlari yaratilishi va xorijiy valyutaning jalb etilishiga xizmat qilmoqda. Turizm, shuningdek, mehmonxonalar, transport xizmatlari, restoranlar va chakana savdo kabi boshqa iqtisodiy tarmoqlarning rivojlanishiga hissa qo'shadi. Aeroportlar, avtomobil yo'llari, temir yo'llar va turistik ob'ektlarni o'z ichiga olgan infratuzilmani rivojlantirish orqali turizm mintaqalar va umuman mamlakatlarning iqtisodiy rivojlanishini ta'minlaydi.

Iqtisodiyotni rivojlantirishda turizmning ahamiyati yangi ish o'rinlari yaratilishida ham namayon bo'lmoqda. Turizm sanoati keng doiradagi odamlarni, jumladan, ekskursiya gidlari, mehmonxona ishchilari, haydovchilar, ofitsiantlar va boshqalarni ish bilan ta'minlaydi. Bundan tashqari, turli mamlakatlar yoki mintaqalarga tashrif buyurgan sayyohlar turar joy, ovqatlanish, ko'ngilochar va xarid qilish uchun pul sarflashadi, bu esa mahalliy iqtisodiyotning o'sishiga hissa qo'shadi.

Turizm industriyasining iqtisodiy foydalari

Bundan tashqari, turizm sohasi iqtisodiyotning boshqa tarmoqlarini ham rivojlantirishga xizmat qilmoqda. Masalan, mehmonxona industriyasi mehmonxonalarini qurish va ta'mirlashni talab qiladi, restoran sanoati turistlarni oziq-ovqat bilan ta'minlaydi, chakana savdo sanoati esa xarid uchun tovarlar va suvenirlarni taklif qiladi. Bu tarmoqlar turizmdan foyda ko'radi, bu esa ularning rivojlanishiga, yangi ish o'rinlari yaratilishiga xizmat qiladi.

Statistika va turizm industriyasidagi tendentsiyalar

Turizm dunyodagi eng tez rivojlanayotgan sohalardan biridir. Jahon sayyohlik tashkiloti ma'lumotlariga ko'ra (Jahon Turizm Tashkiloti), 2018 yilda xalqaro dam olish sayohatlari soni 1,4 milliardga yetdi. Bu esa odamlarning sayohatga qiziqishi ortib borayotganidan dalolat beradi va turizm industriyasini rivojlantirish uchun yangi imkoniyatlar ochadi.

2018 yilda xalqaro turistlar soni 1,4 mlrdga teng bo'ldi va bu ko'rsatkich 2027 yilga kelib 2 mlr kishidan ortiq bo'lishi kutilmoqda. Hozirda turizm 2018 yilda 3.9 foiz o'sish bilan dunyo miqyosida eng tez rivojlanayotgan ikkinchi sektor (ishlab chiqarish sanoati 4,0 foiz o'sgan) hisoblanadi. Undan keyingi o'rinlarda sog'liqni saqlash (+ 3.1%), axborot texnologiyalari (+ 1.7%) va moliyaviy xizmatlar (+ 1.7 foiz) sektorlari o'rin egalladi. 2018 yilda o'rtacha global iqtisodiy o'sish 3.2 foiz bo'lgan bo'lsa, bu ko'rsatkich turizm sohasida undan yuqori o'sishni qayd etdi.

Jahon turistik bozorida rivojlangan mamlakatlar turistlarining ulushi katta hisoblanadi. Chunki turizm avvalo yuqori daromadga bog'liq bo'lib, turmush darajasi rivojlangan mamlakatlar aholisi ko'proq sayohat qilishni avzal ko'rishadi. Bu o'z navbatida mamlakatda chet elga sayohatlarini ya'ni chiqish turizmini rivojlantiradi. Turistlarning sayohat qilish maqsadi turlicha bo'lib, bugungi kunda an'anaviy tarmoqlar bilan birga zamonaviy turistik yo'nalishlari ham rivojlanib bormoqda. Yangi turistik manzillarining ko'payishi turistlar oqiminining tez-tez o'zgarib turishiga olib kelmoqda. 2018 yilning dastlabki sakkiz oyi ichida dunyo miqyosidagi sayyohlar hajmi 6 foiz o'sishi bilan, jahon turizm industriyasi o'z tarixida yuqori

o'sish suratlari bilan o'rin oldi. An'anaviy turistik yo'nalishlarida turistlar sonining ortib borishi bilan birga yangi turistik yo'nalishlarning ham rivojlanib borayotganini ko'rish mumkin (1-jadval).

1-jadval 2018 yil yanvar avgust oylarida turizmning turlari bo'yicha rivojlanishi, % da

2018-yil Yanvar - avgust	Global	Yevropa	Osiyo-Tinch okeani	Shimoliy Amerika	Lotin Amerika
Jami tashqi sayohatlar	+6%	+5%	+8%	+4%	+8%
Dam olish uchun sayohatlar	+7%	+6%	+10%	+4%	+10%
Shahar sayohatlari	+8%	+6%	+10%	+4%	+18%
Plyaj sayohatlari	+10%	+8%	+15%	+3%	+15%
Turistik sayohatlar (shahar tashqarisiga)	+4%	+5%	-2%	+5%	+3%

Turizm industriyasidagi tendentsiyalardan biri ekologik barqaror turizmga qiziqishning ortib borishidir. Sayyohlar tabiat va madaniy merosni asrashga e'tibor qaratadigan joylarga borishga intilishda davom etmoqda. Barqaror turizm atrof-muhitga salbiy ta'sirlarni minimallashtirish va mahalliy aholini turizm faoliyatiga jalb qilish orqali iqtisodiy rivojlanishga yordam beradi.

Turizm industriyasining o'sishiga ta'sir etuvchi omillar

Turizm sanoatining rivojlanishi turli omillarga bog'liq. Muhim omillardan biri mamlakat yoki mintaqaning iqtisodiy rivojlanishidir. Milliy daromadning katta hajmi va aholi turmush darajasining yuqoriligi sayohat qilishni xohlovchilar sonining ko'payishiga va turizm xizmatlariga pul sarflashga yordam beradi.

Turizm industriyasining o'sishiga ta'sir etuvchi yana bir omil - bu sayohatning qulayligi. Aeroportlar, avtomobil va temir yo'llar kabi transport infratuzilmasining rivojlanishi sayyohlar harakatini osonlashtiradi va sayohatni yanada qulay va oson qiladi. Axborot texnologiyalari va internetning rivojlanishi sayyohlarga turli joylar haqidagi ma'lumotlarni osongina topish va sayohat xizmatlarini onlayn tarzda bron qilish imkoniyatini taqdim etib, turizm industriyasining o'sishiga ham xizmat qilmoqda.

Turizmni rivojlantirish bo'yicha hukumat tashabbuslari

Turli mamlakatlar hukumatlari turizm industriyasini rivojlantirishni faol qo'llab-quvvatlamogda. Ular sayyohlarni jalb etish, qulay sarmoyaviy muhit

yaratish, turizm infratuzilmasini rivojlantirish choralarini ko'rmogda. Ko'pgina davlatlar chet ellik sayyohlarning kirib kelishini osonlashtirish uchun turistik vizalarni taklif qiladi, shuningdek, turizm sanoatini rivojlantirish uchun soliq imtiyozlari va subsidiyalar beradi.

Hukumatlar, shuningdek, o'z mamlakatlari yoki mintaqalarini sayyohlik yo'nalishi sifatida targ'ib qilish uchun marketing kampaniyalarini o'tkazadilar. Ular xalqaro ko'rgazma va festivallar tashkil qiladi, o'zlarining diqqatga sazovor joylarini reklama qiladi va turli sayohat paketlarini taklif etadi. Bunday tashabbuslar sayyohlar sonini ko'paytirish va iqtisodiy rivojlanishni rag'batlantirishga yordam beradi.

Barqaror turizm va uning iqtisodiy rivojlanishga ta'siri

Barqaror turizm iqtisodiyotni rivojlantirishda muhim o'rin tutadi. Tabiat va madaniy merosni asrab-avaylash, mahalliy aholini turizm faoliyatiga jalb etishga ko'maklashadi. Barqaror turizm mahalliy hamjamiyatlarni rivojlantirish, yangi ish o'rinlarini yaratish va turmush darajasini oshirishga yordam beradi.

Barqaror turizmning bir misoli ekoturizmdir. Bu qo'riqxonalar, milliy bog'lar va ekologik toza joylarga tashrif buyurishga qaratilgan. Ekoturizm tabiat va biologik xilma-xillikni saqlashga yordam beradi, shuningdek, mahalliy aholi uchun atrof-muhitni muhofaza qilish va turizm xizmatlarini ko'rsatishda ish bilan ta'minlash kabi iqtisodiy imkoniyatlar yaratadi.

Turizm sanoati oldida turgan muammolar

Turizm sanoati turli muammolarga duch kelmoqda. Asosiy muammolardan biri boshqa turistik yo'nalishlar bilan raqobatdir. Dunyoda sayyohlar borishlari mumkin bo'lgan juda ko'p jozibali joylar mavjud va shuning uchun mamlakatlar va mintaqalar sayyohlarni jalb qilishga intilishi kerak. Buning uchun samarali marketing strategiyalarini ishlab chiqish va noyob turizm mahsulotlarini taklif qilish kerak.

Turizm industriyasi oldida turgan yana bir muammo bu tabiiy resurslardan oqilona foydalanish va saqlashdir. Turistlar sonining ko'payishi atrof-muhitga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin, jumladan, suvning ifloslanishi, energiya sarfining oshishi va ekotizimlarning buzilishi. Shuning uchun turizmning atrof-muhitga salbiy ta'sirini minimallashtirish uchun barqaror rivojlanish strategiyalarini ishlab chiqish va amalga oshirish zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Ruziyev Sh.R. O'zbekistonda tarixiy-madaniy turizmni rivojlantirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmini indikativ boshqarish metodikasi// Iqtisod va moliya ilmiy-amaliy jurnal. T.:2018 yil. №11(119). 30-bet.v
2. Safarov B. Turistik xizmatlar bozori istiqbolini aniqlashning innovatsion usullari// Iqtisodiyot va ta'lim jurnali. Toshkent sh., 2017 yil. №4. 47-bet.
3. Tuxliev I.S., Qudratov G'.H., Pardaev M.K. Turizmni rejalashtirish.T.: — IQTISOD-MOLIYA 2010 y.
4. Xudoyorov A.A. O'zbekistonda xalqaro turizmni rivojlantirishning o'ziga xos tashkiliy iqtisodiy jihatlari// Iqtisod va moliya ilmiy-amaliy jurnal. T.: 2019 yil. №8(128). 9-bet.
5. European Tourism in 2018: Trends & Prospects (Q4/2018).
6. Global Muslim Travel Index 2018. MastercardCrescentrating 2018.
7. Travel & Tourism Economic Impact 2019. 12. Travel & Tourism Economic Impact 2018 Uzbekistan// World Travel & Tourism Council 2018 march.
8. UNWTO barometer 2018 – World Tourism Organization (UNWTO), april 2018.<https://www.moodiedavittreport.com/wp-content/uploads/2018/04/wto-1.png>

